

ความต้องการในการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับในระดับอุดมศึกษา
ของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ปี พ.ศ. 2559-2560

**Student's Needs of Pursuing Higher Education in Arabic
Language Program in Three Southern Provinces of Thailand,
2016-1017 A.D.**

รอมยี มอหิ

Romyi Morhi

อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอาหรับ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Lecturer of Arabic Language Program, YalaRajabhat University

บทคัดย่อ

ด้วยเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ภาษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่เก่าแก่ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มภาษาซีอแมนติกส์ เป็นภาษาหนึ่งที่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลายไปพร้อม ๆ กับการแผ่ขยายของศาสนาอิสลาม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่ ๆ มีประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิมที่ยึดถือในหลักคัมภีร์อัลกุรอาน และคัมภีร์อัลกุรอานถูกเขียนด้วยภาษาอาหรับทำให้ภาษาอาหรับถือเป็นภาษาที่สำคัญภาษาหนึ่งของคนในพื้นที่ และได้ถูกนำมาใช้ทั้งด้านการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ด้านการปฏิบัติศาสนกิจด้านการศึกษาหาความรู้ และด้านการประกอบอาชีพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการศึกษาต่อด้านภาษาอาหรับในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามและประเด็นเสวนาเป็นเครื่องมือวิจัย โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 400 คน และผู้เข้าร่วมเสวนามาจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จำนวน 50 คน รวมทั้งหมด 450 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อด้านภาษาอาหรับ โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระดับมาก (4.17) และสาขาที่นักเรียนสนใจมากที่สุด คือ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอาหรับ (4.39) รองลงมาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา (3.94) และหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ (3.76) ตามลำดับ จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงสาขาอาชีพครู เป็นสาขาที่เป็นที่ต้องการของคนในพื้นที่ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรส่งเสริมและพัฒนาสาขาวิชาทางครุศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับภาษาอาหรับให้มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นสามจังหวัดชายแดนใต้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรภาษาอาหรับในอนาคต

คำสำคัญ : ภาษาอาหรับ,สามจังหวัดชายแดนใต้, อุดมศึกษา

Abstract

Since human beings are social beings, language has become an important means of communication. Human use language to communicate with one another in order to understand and achieve their biological and psychological needs in this world. Arabic language is regarded as one of the ancient languages known as “the collection of Semantic languages” and it is largely used along with the spread of Islam. In southern Thailand, Arabic language is considered as one of the important languages because most of people are Muslim who daily recite The Holy Al-Quran which is written in Arabic language. Furthermore, Arabic language is largely used among people in this area for many purposes such as for communication in daily life, performing their religion activities, for learning and searching and for occupation. Since Arabic language is required to understand the Holy Al-Quran and other purposes, therefore this research aim to study the student’s needs of pursuing higher education in Arabic language program in three southern provinces of thailand, 2016-1017 A.D. The researcher uses questionnaire and group discussion questions as a research tool. A sampling are 400 students in upper secondary school and 50 person from many areas of job who related to education

The result of this research have shown that most of students in three southern provinces of Thailand consider Arabic language is an important language in this area (4.17), and the teaching Arabic program is most required among them to further their studies (4.39). At the end of this study, the researcher states the suggestions to develop and improve the Arabic language curriculum in the future

Keyword : Arabic Language, Three Southern Thailand, Higher Education

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาอาหรับเป็นภาษาหนึ่งที่มีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ทั้งด้านการสื่อสารในชีวิตประจำวันและใช้ในการเรียนรู้และการปฏิบัติศาสนารวมทั้งการศึกษาเพื่อความรู้อันเป็นสาระนุกรมเสรี (2556)ได้ระบุว่าภาษาอาหรับเป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากที่สุดอันดับ 5 ของโลกและเป็น 1 ใน 6 ภาษาสำคัญที่ใช้ในสหประชาชาติภาษาอาหรับได้ใช้เป็นภาษาราชการใน 26 ประเทศ ดังนี้แอลจีเรีย บาห์เรนคอโมโรสซาอุดีอาระเบียอิหร่านอิรักอิสราเอลจอร์แดนคูเวตเลบานอนลิเบียมอริเตเนีย โมร็อกโกโอมานปาเลสไตน์กาตาร์ซาอุดีอาระเบียซูดานซีเรียตูนิเซียสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์เยเมนมาลี เซเนกัลนอกจากนี้ ยังใช้เป็นภาษากลุ่มน้อยในประเทศอื่นๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ภาษาอาหรับยังเป็นภาษาที่ใช้เชิงธุรกิจ โดยงานวิจัย สกว. ได้ระบุแนวโน้มสถานการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวตะวันออกกลาง ในประเทศไทยว่าประเทศอาหรับเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ มีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาประเทศไทย เพื่อการท่องเที่ยวและการรับบริการด้านสุขภาพ (ไพฑูริย์ ไกรพรศักดิ์, 2008) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจาก หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์ฉบับวันที่ 11 สิงหาคม 2554 ที่ได้ระบุว่า ตลาดอาหรับมีแนวโน้มที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้นทุกปี โดยนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มีฐานะดี และนิยมเข้ารับบริการด้านการแพทย์ของไทย โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวและครอบครัวที่มีศักยภาพจากประเทศสมาชิกกลุ่ม GCC(คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ หรือGulf

Cooperation Council) ประกอบด้วย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ คูเวต โอมาน กาตาร์ บาห์เรน เป็นต้น ซึ่งได้สร้างรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก โดยมีระยะเวลาพักในประเทศไทยประมาณ 90 วันทำให้อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ (Health Care) รวมทั้งธุรกิจโรงพยาบาลเป็นธุรกิจที่มีแนวโน้มการเติบโตที่ดีในระยะยาว ประกอบกับรัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็น ศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Medical Hub of Asia) ซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจบริการรักษาพยาบาล ธุรกิจส่งเสริมสุขภาพ และธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทย โดยธุรกิจบริการรักษาพยาบาล เป็นธุรกิจหลักที่สำคัญ มีผู้ประกอบการหลัก คือ โรงพยาบาลเอกชน ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนถึง 256 ราย โรงพยาบาลเอกชนที่มีศักยภาพรองรับกลุ่มลูกค้าชาวต่างประเทศมีจำนวน 132 แห่ง หรือร้อยละ 51.56 ของโรงพยาบาลเอกชนทั่วประเทศ ถือเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับธุรกิจบริการด้านอื่นๆ รวมถึงอุตสาหกรรมต่อเนื่องด้วย อาทิ ธุรกิจยา ธุรกิจอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ ธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร ฯลฯ (นสพ.ผู้จัดการ, 2554)

ด้วยกระแสความนิยมของคนในตะวันออกกลางต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยทำให้ความต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับเพิ่มสูงขึ้นในหลายสาขาอาชีพ โดยในปี 2554 มีชาวอาหรับมารักษาที่โรงพยาบาลกรุงเทพราว 22,000 คน ทำให้ทางโรงพยาบาลเปิดรับล่ามภาษาอาหรับหลายอัตราสำหรับลูกค้าอาหรับส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการโรงพยาบาลกรุงเทพจะเป็นชาวยูเออี อันดับ 1 รองลงมาคือกาตาร์ และคูเวต ในส่วนของธุรกิจโรงแรม การเจาะตลาดตะวันออกกลางของโรงแรมต่าง ๆ นั้น นางสาวโสภิตา ตรีอินทร์ ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด โรงแรมโนโวเทล ภูเก็ต วินเทจพาร์ค กล่าวว่า โรงแรมได้เซ็นสัญญากับโฮเทลเชลรายใหญ่ในตลาดตะวันออกกลาง โดยมีตัวเลขเป็นที่น่าพอใจ เพราะเป็นตลาดที่มีศักยภาพ ทั้งป่าตองยังเป็นตลาดที่น่าสนใจของกลุ่มอาหรับ เนื่องจากมีแหล่งช้อปปิ้งและอยู่ใกล้ทะเล (นสพ.ฐานเศรษฐกิจ, 2555) ทำให้ธุรกิจสายการบินมีการเพิ่มไฟลต์อย่างคึกคัก นายสมชาย สุขขะสันติกุลผู้จัดการทั่วไป ประจำสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์และตะวันออกกลาง บริษัท การบินไทยจำกัด กล่าวว่า ปัจจุบันการบินไทยให้บริการในตะวันออกกลาง 2 เส้นทาง คือกรุงเทพฯ-ดูไบ และกรุงเทพฯ-มัสกัต ซึ่งที่ผ่านมาก็ได้นำเสนอฝ่ายพาณิชย์เพื่อขอให้ขยายการให้บริการในเส้นทางคูเวต-อาบูดาบี-กรุงเทพฯ ไปเมื่อปลายปี 2554 เพื่อขยายตลาดให้มากขึ้นเนื่องจากตลาดเหล่านี้มีความต้องการสูง (นสพ.ฐานเศรษฐกิจ, 2555)

ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่างานบริการที่ต้องใช้ภาษาอาหรับสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมากมาย ซึ่งทำให้ตลาดแรงงาน และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น โรงพยาบาล โรงแรม บริษัทสายการบิน และบริษัทนำเที่ยว ฯลฯ มีความต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับสูงมาก

ผศ.ดร. อับดุลเลาะห์ หนุ่มสุข อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2557) ได้กล่าวว่า กลุ่มประเทศอาหรับมีความร่ำรวย เป็นกลุ่มประเทศที่มีทรัพยากร น้ำมัน แก๊ส เป็นหลักซึ่งพลังงานของมนุษย์ทั้งโลกส่วนใหญ่มาจากตะวันออกกลางแต่สิ่งที่พวกเขาแสวงหาคือ คนที่จะเข้าไปทำงานและนักลงทุนในสาขาต่างๆ ซึ่งพวกเขาจะมีกำลังซื้อที่สูงมากและตอนนี้เป็นที่ต้องการของนักลงทุนทั่วโลก ในการสื่อสารกับคนอาหรับวัฒนธรรมทางภาษาถือเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงคนอาหรับจะมีความห่วงใยในภาษาและจะอนุรักษ์ในการใช้ภาษาของตนเองเขาจะพูดภาษาอื่นต่อเมื่อมีความจำเป็น

เท่านั้นดังนั้นในการทำธุรกิจกับคนอาหรับให้มีความคล่องตัวเราจึงต้องเรียนรู้ด้านภาษาอาหรับให้มากขึ้นเพราะฉะนั้นภาษาอาหรับที่ใช้จึงมิใช่เฉพาะแค่คนที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น ปัจจุบันภาษาอาหรับสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมากไม่ว่าจะเป็นด้านการท่องเที่ยว การบริการด้านสุขภาพ โรงแรม ธุรกิจระหว่างประเทศ ฯลฯ แต่น่าเสียดายที่บัณฑิตที่จบด้านภาษาอาหรับมีน้อยมากไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ประกอบการ และบัณฑิตที่ทำงานอยู่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจของผู้จ้างซึ่งสอดคล้องกับ ผศ.พัชรี ไชยลังกา (2554) ได้เปิดเผยว่า ทางโรงพยาบาลเอกชนหลายแห่งมีความต้องการบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับจำนวนมาก ทำให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีแผนจะขยายหลักสูตรทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพในปีการศึกษา 2554 ที่วิทยาเขตปัตตานี โดยจะเปิดรับนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์เป็นครั้งแรก ซึ่งหลักสูตรนี้มีจุดเด่นในเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในวิชาชีพพยาบาล โดยเฉพาะในโรงพยาบาลเอกชนที่ต้องการคนที่มีความรู้ด้านภาษาอาหรับไว้รองรับกลุ่มผู้ใช้บริการจากตะวันออกกลาง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับ เพื่อนำมาพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศชาติให้รุ่งเรือง

ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ภาษาอาหรับถือเป็นภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประชาชนส่วนใหญ่เพราะเป็นภาษาของคัมภีร์อัลกุรอานที่จำเป็นต้องใช้ในการประกอบศาสนกิจ อีกทั้งยังเป็นภาษาสำหรับการเรียนรู้การค้นคว้า และการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ อาจารย์วินัย สมะฮูน (2013) ที่กล่าวว่า ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารและการเรียนรู้ และการปฏิบัติศาสนา รามทั้งการศึกษาเพื่อความรู้ทั่วไป ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ปกครองมีความต้องการให้บุตรหลานได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนด้านอิสลามศึกษาและภาษาอาหรับเพื่อให้มีความรู้ด้านภาษาอาหรับควบคู่กับวิชาสามัญตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้รับความสนใจจากคนในพื้นที่อย่างมาก เพราะโรงเรียนประเภทนี้จัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาสามัญและหลักสูตรวิชาอิสลามศึกษาที่มีการสอนที่เน้นภาษาอาหรับและมลายูสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ด้วยความสำคัญของภาษาอาหรับต่อคนในพื้นที่ ทางปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน ได้หารือความร่วมมือด้านการศึกษากับ ศ.ดร.อับบาส อับเดลลาห์ อับบาส ชูแมน รองผู้นำสูงสุดทางศาสนาอิสลามประเทศอียิปต์ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2557 ที่ห้องประชุมราชวัลลภ โดยมีข้อสรุปว่า จะมีการจัดตั้งสถาบันภาษาอาหรับที่มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จ.นราธิวาส และในอนาคตจะขยายการจัดตั้งสถาบันภาษาอาหรับในจังหวัดอื่นๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านภาษาอาหรับของนักศึกษาที่มีความประสงค์ที่จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศอาหรับ (ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี, 2557) ด้วยกระแสอาเซียนปี 2558 ที่ประเทศไทยรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวและธุรกิจสายการบิน กอปรกับรัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Medical Hub of Asia) ทำให้การเติบโตกลุ่มนักท่องเที่ยวในโลกว่าหรับเพิ่มมากขึ้นซึ่งส่งผลให้ความต้องการบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอาหรับมีมากขึ้น

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการศึกษาต่อด้านภาษาอาหรับของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อศึกษาสาระเนื้อหารายวิชาที่จำเป็นต้องบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับตามความต้องการของนักเรียนและสังคม

ขอบเขตการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 400 คน และกลุ่มอาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน นักวิชาการ และผู้ประกอบการ จำนวน 50 คน รวมเป็น 450 คน

2. ประเด็นศึกษา

- ศึกษาความต้องการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
- ศึกษาสาระเนื้อหารายวิชาที่จำเป็นต้องบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับตามความต้องการของนักเรียนและสังคม

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงแนวโน้มความต้องการในการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรภาษาอาหรับให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ผู้เรียนและสังคมในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องความต้องการในการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ปี พ.ศ. 2559-2560 ได้ใช้วิธีการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยน โดยได้กำหนดกรอบในการศึกษาดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสำรวจความต้องการศึกษาต่อ

- นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนรัฐและเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 400 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการจัดเวทีแลกเปลี่ยน

กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามกลุ่ม

ผู้ประกอบการกลุ่มผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มนักวิชาการกลุ่มตัวแทนนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมทั้งหมด 50 คน

2. เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 2 ชนิด คือ แบบสอบถาม และแนวคำถามการจัดเวทีแลกเปลี่ยน

1) แบบสอบถามผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามของงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

โดยแบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความต้องการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับซึ่ง

แบ่งแบบสอบถาม 3 ส่วน ดังนี้ รายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามความสำคัญของภาษาอาหรับ และความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรต่าง ๆ ของสาขาวิชาภาษาอาหรับ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยผู้เก็บแบบสอบถามไปแจกแบบสอบถามและรับด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 10 ธันวาคม 2559 ถึงวันที่ 15 มกราคม 2560 และได้นำข้อมูลทั้งหมดมารวบรวมเพื่อนำไปวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

2) แนวคำถามการจัดเวทีแลกเปลี่ยนซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ขอบเขตงานที่ต้องใช้ภาษาอาหรับส่วนที่ 2 เนื้อหาสาระรายวิชาและทักษะที่ต้องการให้

เกิดขึ้นกับบัณฑิต และส่วนที่ 3 สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอาหรับที่ควรเปิดสอน โดยที่ผู้วิจัยได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนในวันที่ 18 สิงหาคม 2559 ณ ห้องประชุมบราแวง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพดังนี้

เชิงปริมาณ ผู้ศึกษาเลือกใช้การประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาอาหรับวิเคราะห์โดยเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบบ (Likert scale)

ตอนที่ 3 ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรต่าง ๆ ของสาขาวิชาภาษาอาหรับ วิเคราะห์โดยเลือกใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบบ (Likert scale)

เชิงคุณภาพ จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อแลกเปลี่ยนในการจัดเวทีแลกเปลี่ยน เรื่องเนื้อหาสาระรายวิชาที่ควรบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับ

ผลการศึกษา

1. ผลสรุปความต้องการในการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2559 – 2560

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลเบื้องต้น	จำนวน (400)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	124	31.0
หญิง	276	69.0
2. อายุ		
17 ปี	60	15.0
18 ปี	300	75.0
19 ปี	40	10.0
3. ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 6	340	85.0
มัธยมศึกษาปีที่ 5	60	15.0

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 และเพศชาย จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 สำหรับอายุของนักเรียนส่วนใหญ่แล้วนักเรียนมีอายุ 18 ปี จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 75.0 อายุ 17 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และอายุ 19 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 อีกทั้งนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 340 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

ตารางที่ 2 แสดงความสำคัญของภาษาอาหรับและความจำเป็นต้องใช้ภาษาอาหรับในชีวิตประจำวัน

รายการวิเคราะห์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1 ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการศึกษาอัลกุรอานและตำราวิชาการอิสลาม	3.53	0.82	มาก
2 ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการศึกษาด้านต่อสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศอาหรับและโลกมุสลิม	3.60	0.85	มาก
3 ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพและการหางานทำ	3.67	0.82	มาก
4 ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และสังคม	3.61	0.82	มาก
5 ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก	3.72	0.81	มาก
6 ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	3.69	0.85	มาก
โดยรวม	4.36	0.72	มาก

จากตารางที่ 2 นักเรียนมีความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอาหรับด้านความสำคัญของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอาหรับโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมาก($\bar{X}=3.72$)ภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.69$)และภาษาอาหรับมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพและการหางานทำมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$)ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงความต้องการในการศึกษาต่อด้านภาษาอาหรับในระดับอุดมศึกษา

รายการวิเคราะห์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. มีความต้องการศึกษาต่ออนุปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาอาหรับ	3.64	0.59	มาก
2. มีความต้องการศึกษาต่อปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาอาหรับ	4.47	0.74	มาก
3. มีความต้องการศึกษาต่อปริญญาโทสาขาวิชาภาษาอาหรับ	4.36	0.72	มาก
4. มีความต้องการศึกษาต่อปริญญาเอกสาขาวิชาภาษาอาหรับ	4.22	0.70	มาก
โดยรวม	4.17	0.68	มาก

จากตารางที่ 3 นักเรียนมีความต้องการในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาขึ้นไปด้านสาขาวิชาภาษาอาหรับโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$)เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอาหรับมีความต้องการสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.67$) รองลงมา ด้านความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาอาหรับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$) ด้านความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาวิชาภาษาอาหรับ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$) และด้านความต้องการศึกษาต่อในระดับอนุปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอาหรับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับภาษาอาหรับที่นักเรียนต้องการศึกษาต่อ

รายการวิเคราะห์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1 ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร	3.50	0.72	มาก
2ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรเอกคู่ ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา	3.64	0.52	มาก
3ต้องการศึกษาต่อใน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับ	4.39	0.64	มาก
4ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรเอกคู่ ครุศาสตรบัณฑิต การสอนภาษา	3.76	0.79	มาก

รายการวิเคราะห์	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
อาหรับและภาษาอังกฤษ			
5ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรเอกคู่ ครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา	3.94	0.77	มาก
6ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรเอกคู่ ครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับและเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.53	0.34	มาก
7ต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาด้านภาษาอาหรับและวรรณคดีอาหรับ	3.36	0.45	ปานกลาง
8ต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาด้านการสอนภาษาอาหรับ	3.65	0.68	มาก
โดยรวม	3.72	0.61	มาก

จากตารางที่ 4 นักเรียนมีความต้องการในการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับในหลักสูตรต่างๆ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีผู้ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอาหรับระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$) รองลงมา หลักสูตรเอกคู่ การสอนภาษาอาหรับและภาษาอิสลามศึกษา ระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$) มีผู้ต้องการศึกษาต่อหลักสูตรเอกคู่ การสอนภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษระดับปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$) มีผู้ต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาด้านการสอนภาษาอาหรับมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$) ตามลำดับ

2. ผลการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ: เรื่องเนื้อหาสาระรายวิชาที่ควรบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับ

ตารางที่ 4 แสดงข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาสาระรายวิชาที่ควรบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับ

ประเด็น	ข้อเสนอแนะและความต้องการ
1. ขอบเขตงานที่ต้องใช้ภาษาอาหรับ	<ol style="list-style-type: none"> 1. งานสื่อสารและสนทนา <ol style="list-style-type: none"> 1.1. ทักษะทั้ง 4 1.2. หลักไวยากรณ์ 2. งานแปล <ol style="list-style-type: none"> 2.1. แปลเอกสารทั่วไป 3. งานประชาสัมพันธ์ <ol style="list-style-type: none"> 3.1. ผ่าน Social Network, website เพื่อเผยแพร่ข่าวสารประเทศไทย 4. งานบริการในสถานพยาบาล <ol style="list-style-type: none"> 4.1. ศัพท์เทคนิคทางการแพทย์

ประเด็น	ข้อเสนอแนะและความต้องการ
	<p>5. งานการสอน</p> <p>5.1. การสนทนาภาษาอาหรับ</p>
<p>2. เนื้อหาวิชาการหรือทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบัณฑิต</p>	<p>1. ความสำคัญของภาษาอาหรับ</p> <p>1.1. ประวัติความเป็นมาของภาษาอาหรับ</p> <p>1.2. ทักษะการอ่านให้ถูกต้องฉะฉาน</p> <p>1.3. บทศอให้อู้อวย</p> <p>2. ทักษะการพูด</p> <p>2.1. พูดได้อล่ง</p> <p>2.2. พูดได้อจริง</p> <p>3. ทักษะการแปล</p> <p>3.1. แปลเออสาร</p> <p>3.2. แปลอข้อมูลในเว็บไซ้อ</p> <p>4. ทักษะด้านเทคโนโลยี</p> <p>4.1. การทำเว็บไซ้อ</p> <p>4.2. ICT สําหรับภาษาอาหรับ</p> <p>5. ศัพท์เทคนิคทางการแพทย</p> <p>5.1. ศัพท์ที่ใช้ในสถานพยาบาลและคลินิก</p> <p>6. ทักษะการสอน</p> <p>6.1. วิธีการสอนภาษาอาหรับ</p> <p>7. ทักษะการประชาสัมพันธ์</p> <p>7.1. ในสถานพยาบาล</p> <p>7.2. เพื่อการตลาด</p> <p>8. หลักสู้อบูรณาการ</p> <p>8.1. นำทักษะวิชาชีพร่วมด้วย</p>
<p>สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอาหรับที่ควรเปิดสอน</p>	<p>1. หลักสู้อศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร</p> <p>2. หลักสู้อศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา</p> <p>3. หลักสู้อครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับ</p> <p>4. หลักสู้อครุศาสตรบัณฑิต การสอนภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ</p> <p>5. หลักสู้อครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา</p> <p>6. หลักสู้อครุศาสตรบัณฑิตสาขาการสอนภาษาอาหรับและเทคโนโลยี</p> <p>7. หลักสู้อบัณฑิตศึกษสาขาวิชาภาษาอาหรับและวรรณคดีอาหรับ</p> <p>8. หลักสู้อบัณฑิตศึกษสาขาการสอนภาษาอาหรับ</p>

จากผลจัดเวทีแลกเปลี่ยนเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหาสาระรายวิชาที่ควรบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับ ได้สรุปดังในตารางที่ 4 พบว่า มีความต้องการด้านขอบเขตงานที่ต้องใช้ภาษาอาหรับ เช่น งานสื่อสารและสนทนางานแปลงานประชาสัมพันธ์งานบริการในสถานพยาบาล และงานการสอน

สำหรับเนื้อหาวิชาการหรือทักษะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบัณฑิต มีดังนี้ ความสำคัญของภาษาอาหรับทักษะการพูดทักษะการแปลทักษะด้านเทคโนโลยีศัพท์เทคนิคทางการแพทย์ทักษะการสอนทักษะการประชาสัมพันธ์ และหลักสูตรบูรณาการ สำหรับสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาษาอาหรับที่ควรเปิดสอน มี 8 สาขาด้วยกัน ดังนี้สาขาวิชาภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสารสาขาวิชาภาษาอาหรับและอิสลามศึกษาสาขาการสอนภาษาอาหรับ (ค.บ.) สาขาการสอนภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ(ค.บ.)สาขาการสอนภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา (ค.บ.)สาขาการสอนภาษาอาหรับและเทคโนโลยี (ค.บ.) หลักสูตรบัณฑิตศึกษาด้านสาขาวิชาภาษาอาหรับและวรรณคดีอาหรับหลักสูตรบัณฑิตศึกษาด้านการสอนภาษาอาหรับ เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความต้องการศึกษาต่อด้านภาษาอาหรับของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และเพื่อศึกษาสาระเนื้อหาสาระรายวิชาที่จำเป็นต้องบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับตามความต้องการของนักเรียนและสังคมและนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไปใช้ในพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรภาษาอาหรับในอนาคต ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า ภาษาอาหรับเป็นภาษาที่มีความจำเป็นต่อคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเป็นภาษาคัมภีร์อัลกุรอานที่มีความสำคัญต่อคนในพื้นที่ และยังเป็นภาษาสำหรับการเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้ อีกทั้งภาษาอาหรับยังเป็นภาษาที่นักเรียนมีความต้องการสูงในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ซึ่งหลักสูตรที่นักเรียนสนใจมากที่สุด คือ หลักสูตรการสอนภาษาอาหรับ นอกจากนี้ภาษาอาหรับยังเป็นภาษาที่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ อาทิเช่น โรงพยาบาลต่างๆในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด สถานท่องเที่ยวต่างๆ บริษัททัวร์และสายการบิน บริษัทอัยย์และอุมเราะห์ และหน่วยงานรัฐและเอกชนอื่น ๆ

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อ สาขาวิชาภาษาอาหรับในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่ามีประเด็นน่าสนใจที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านความต้องการศึกษาต่อสาขาวิชาภาษาอาหรับของนักเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่ามีความต้องการศึกษาต่อด้านภาษาอาหรับในระดับที่มาก สาเหตุหนึ่งมาจากการหลงใหลเข้ามาท่องเที่ยวและรับบริการด้านสุขภาพของชาวอาหรับที่มากขึ้นทุก ๆ ปี และปัจจัยด้านความสำคัญของภาษาอาหรับต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ในฐานะภาษาของคัมภีร์อัลกุรอานและภาษาที่ใช้ในการประกอบศาสนกิจ

2. ด้านสาขาวิชาภาษาอาหรับที่นักเรียนต้องการ นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อด้านการสอนภาษาอาหรับ (ค.บ. ภาษาอาหรับ) มากที่สุด รองลงมา สาขาการสอนภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา (เอกคู่) สาขาการสอนภาษาอาหรับและภาษาอังกฤษ (เอกคู่) สาขาวิชาภาษาอาหรับระดับบัณฑิตศึกษา (ค.ม.การสอนภาษาอาหรับ) ตามลำดับ ข้อมูลข้างต้นชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอาชีพครู เป็นอาชีพที่คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีความต้องการและมีความสนใจในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากที่สุด

3. จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ปกครอง อาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ประกอบการ นักวิชาการ และนักเรียนส่วนใหญ่ มีความต้องการให้มหาวิทยาลัยจัดหลักสูตรสาขาวิชาภาษาอาหรับที่เน้นทักษะวิชาชีพ มากกว่าทฤษฎีทางวิชาการ เช่น ทักษะด้านการสื่อสาร ฟัง พูด อ่าน เขียน โดยเฉพาะทักษะการพูดในด้านประชาสัมพันธ์ ทักษะการสอน ทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะการแปลในด้านการแพทย์ และทักษะอื่นๆที่เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เนื่องจากบัณฑิตสาขาภาษาอาหรับที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ส่วนใหญ่ยังไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้บัณฑิต

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาหลักสูตรภาษาอาหรับ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการและหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะในด้านคุณภาพของหลักสูตรและคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ที่สถานประกอบการคาดหวัง ส่วนในเรื่องสาระเนื้อหาที่จำเป็นต้องบรรจุในหลักสูตรภาษาอาหรับ ควรจะนำประเด็นต่างๆ ของผลวิจัยมาพิจารณาเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หลักสูตรในอนาคต
2. หลักสูตรภาษาอาหรับควรเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกพูดประชาสัมพันธ์ภาษาอาหรับในสื่อต่างๆ เช่น สถานีวิทยุของมหาวิทยาลัย วิทยุชุมชน และการประชาสัมพันธ์ในงานต่างๆ เพราะจากผลการศึกษาพบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอาหรับในงานด้านประชาสัมพันธ์มากที่สุด
3. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสาขาวิชาด้านภาษาอาหรับที่นักเรียนต้องการศึกษาต่อ พบว่า สาขาวิชาด้านการสอน หรือ ครุศาสตร์ เป็นสาขาที่คนในพื้นที่สนใจมากที่สุด กอปรกับมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เป็นมหาวิทยาลัยผลิตครูที่เป็นที่รู้จักในพื้นที่ ดังนั้นควรพิจารณาเปิดหลักสูตรการสอนภาษาอาหรับ (ค.บ.การสอนภาษาอาหรับ) เพื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่เชี่ยวชาญภาษาอาหรับ ให้เพียงพอกับความต้องการในปัจจุบันและอนาคต

บรรณานุกรม

- ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. (2557). **ศธ.หารือความร่วมมือกับผู้นำสูงสุดทางศาสนาอิสลามของอียิปต์. การหารือความร่วมมือด้านการศึกษาไทยอียิปต์.** กรุงเทพฯ: ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี.
- ชาติริตวงเนตร. (01 03 2012). **ประสบการณ์การทำธุรกิจในโลกอาหรับ.** Arab Spring : หลุมพรางเศรษฐกิจ การค้าการลงทุนและวัฒนธรรมธุรกิจ.
- ไพฑูริย์ ไกรพรศักดิ์. (2558). **ตลาดนักท่องเที่ยวชาวตะวันออกกลาง : แนวโน้ม อุปสงค์ และนโยบาย** **ต้อนรับนโยบายการท่องเที่ยวไทย.** งานวิจัย สกว.
- นสพ.ฐานเศรษฐกิจ. (10-12พฤษภาคม 2555). **เกาะติดอาระเบียนคราเวลมาร์ท.** 12 10 2557 จากฐานเศรษฐกิจ:
http://www.thanonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id
<http://muslimthai.muslimthai.com/main/printable.php?category=19&id=6841>
- พัชรียา ไชยลังกา. (10 2557). **เปิดพยาบาลศาสตร์ภาษาอาหรับคณะแรกในมอ.วิทยาเขตปัตตานี.** 12 10 57 จากสำนักงานข่าวมุสลิมไทยโพสต์ คอ.บต. การประชุมหรือแนวทางการพัฒนา **ด้านการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. การประชุมหรือแนวทางการพัฒนา** **การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ค่ายสิรินธร จ. ปัตตานี.**
- อับดุลเลาะห์ หนุ่มสุข. (30 มีนาคม 2557). **บทบาทของภาษาอาหรับในโลกปัจจุบัน.** 05 สิงหาคม 2014 จาก islammore: http://kruharun.blogspot.com/p/blog-page_7633.html
- อฮ์มัดซาคี มาหามะ. (07 october 2557). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับ** **ในโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม อ.เมือง จ.ยะลา. เรียกใช้เมื่อ 11 september** **2557 จาก** <http://soreda.oas.psu.ac.th>
- Wikipedia. (19 สิงหาคม 2014). เรียกใช้เมื่อ 3 กันยายน 2014 จาก en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_where_arabic_is_official_language